

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., na podstawie art.83 ust.1 w związku z art. 24 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, odmówił Z. G. zwrotu opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne od kwietnia 2007 r. oraz zwrotu opłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne od kwietnia 2007 r. W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że w dniu 11 października 2017 r. ustalono, iż na koncie Z. G. figuruje nadpłata w wysokości 15 503,29 zł. Stosownie zaś do treści art. 24 ust 6d oraz art. 24 ust.6g ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił, że zwrotowi może podlegać kwota w wysokości 10 481,47 zł , gdyż prawo do zwrotu kwoty 5 021,82 zł uległo przedawnieniu. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaznaczył, że poinformował Z. G., iż kwota w wysokości 5 021,82 zł będzie podlegała zaliczeniu na poczet bieżących oraz przyszłych składek. W dniu 13 października 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał zwrotu nienależnie opłaconych składek w kwocie 10 481,47 zł na adres zamieszkania Z. G., przy czym w dniu 20 października 2017 r. powyższa kwota została zwrócona do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z informacją Poczty Polskiej, że adresat odmówił przyjęcia kwoty. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaznaczył, że zwrócone środki zostały ponownie zaksięgowane na koncie Z. G..

/decyzja k.14 – 14 odwrót akt ZUS/

W dniu 22 grudnia 2017 r. Z. G. złożył odwołanie od ww. decyzji wnosząc o jej zmianę poprzez nakazanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zwrotu nienależnie opłaconych przez niego składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 18 287,58 zł. Zaskarżonej decyzji zarzucił naruszenie art. 24 ust. 6c , 6d oraz 6g pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez odmowę dokonania zwrotu nienależnie opłaconych składek pomimo występującej na jego koncie nadpłaty.

/odwołanie k.3 – 5/

W odpowiedzi na odwołanie , pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie, przytaczając argumentację jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie k.20 - 20 odwrót/

Na rozprawie w dniu 22 lipca 2019 r. Z. G. wniósł o zwrot kwoty wyliczonej przez biegłego tj. 15 503,29 zł wraz z ustawowymi odsetkami za okres od kwietnia 2007 r. do grudnia 2016 r., a pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

/stanowiska stron – protokół rozprawy z dnia 22 lipca 2019 r. , płyta CD k.127/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca Z. G. jest osobą duchowną, przy czym od kwietnia 2007 r. nie jest płatnikiem zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów osób duchownych. W związku z czym, obowiązany jest do opłacania jedynie składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe w wysokości 20% składki należnej. Pozostałe 80% oraz składkę zdrowotną finansuje Fundusz Kościelny.

/okoliczność bezsporna/

W okresie od 1 października 2007 r. do 30 września 2008 r. Z. G. podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu jako duchowny pobierający rentę z tytułu niezdolności do pracy.

/okoliczność bezsporna/

Począwszy od kwietnia 2007 r. Z. G. opłacał za siebie zarówno składkę zdrowotną, jak i składkę na ubezpieczenia społeczne.

/okoliczność bezsporna/

W okresie od września 1999 r. do czerwca 2017 r. łączna wartość wpłat na konto Z. G. wyniosła 36 582,84 zł, przy czym kwota należna wyniosła 20 796,81 zł. Uwzględniając kwotę odsetek w wysokości 43,30 zł oraz kwotę jaką Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwrócił wnioskodawcy w kwietniu 2008 r., tj. 239,44 zł (co stanowiło łączną kwotę nadpłaconych przez niego składek za luty 2008 r. - w przypadku składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz za luty i marzec 2008 r. - w przypadku składki na ubezpieczenia społeczne), łączna kwota nadpłaconych przez wnioskodawcę składek na dzień 2 sierpnia 2017 r. wyniosła 15 503,29 zł (kwota nadpłaty w związku z opłaceniem przez wnioskodawcę składki na ubezpieczenia społeczne za okres od kwietnia 2007 r. do 31 grudnia 2016 r. wyniosła 2 965,62 zł, a kwota nadpłaty w związku z opłaceniem przez wnioskodawcę składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres od kwietnia 2007 r. do 31 grudnia 2016 r. wyniosła 12 537,67 zł).

/opinia biegłego sądowego w zakresie rachunkowości M. K. k.81 – 102/

Zawiadomieniem z dnia 2 sierpnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. poinformował Z. G. o kwocie nienależnie opłaconych przez niego składek wskazując, że na dzień 2 sierpnia 2017 r. wysokość nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne wyniosła 2 965,62 zł, a wysokość nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne wyniosła 12 537,67 zł. Zakład Ubezpieczeń Społecznych jednocześnie wskazał, że zwrotowi mogą podlegać nadpłaty w następującej wysokości: na ubezpieczenia społeczne w łącznej kwocie 2 376,07 zł, na ubezpieczenie zdrowotne w łącznej kwocie 8 105,40 zł. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaznaczył, że pozostałe składki podlegają zaliczeniu na poczet przyszłych składek. Zawiadomienie zostało odebrane przez Z. G. w dniu 7 sierpnia 2017 r.

/zawiadomienie k.2, potwierdzenie odbioru k.3 akt ZUS/

Pismem z dnia 2 października 2017 r. Z. G. wystąpił o zwrot nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne od kwietnia 2007 r. oraz ubezpieczenie zdrowotne od kwietnia 2007 r.

/pismo wnioskodawcy k.5 akt ZUS/

W dniu 13 października 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał zwrotu nienależnie opłaconych składek w kwocie 10 481,47 zł na adres zamieszkania Z. G., przy czym w dniu 20 października 2017 r. powyższa kwota została zwrócona do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z informacją Poczty Polskiej, że adresat odmówił przyjęcia kwoty. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaksięgował zwrócone środki na koncie Z. G..

/okoliczność bezsporna/

Zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił Z. G. zwrotu opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne od kwietnia 2007 r. oraz zwrotu opłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne od kwietnia 2007 r.

/decyzja k.14 – 14 odwrót akt ZUS/

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie zebranego materiału dowodowego, w tym opinii biegłego z zakresu księgowości, która nie była kwestionowana przez żadną ze stron niniejszego postępowania. Z tych względów, a w szczególności z powodu braku wątpliwości natury dowodowej, Sąd skoncentrował swoje rozważania na kwestiach prawnych, tj. ustaleniu czy możliwym jest dokonanie zwrotu na rzecz wnioskodawcy żądanej przez niego kwoty nadpłaconych składek.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie Z. G. jest zasadne i skutkuje zmianą zaskarżonej decyzji.

Na wstępie wskazać należy, że istota postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sprowadza się do kontroli przez Sąd wyłącznie tych rozstrzygnięć o prawach i obowiązkach stron stosunku ubezpieczenia społecznego, które zostały uprzednio podjęte przez organ rentowy. Wprawdzie kontrola ta ma wymiar pełny i wszechstronny, a jednym z jej instrumentów jest możliwość prowadzenia przez sąd ubezpieczeń społecznych postępowania dowodowego na zasadach przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego, to jednak rozstrzygnięcie sprawy przez sąd ubezpieczeń społecznych (po przeanalizowaniu na nowo wszelkich okoliczności faktycznych i prawnych) musi odnosić się do przedmiotu objętego treścią decyzji organu rentowego. Dodatkowo podnieść należy, że w judykaturze ugruntowane są poglądy, że przeniesienie sprawy na drogę sądową ogranicza przedmiot postępowania sądowego do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a spornych między stronami, poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może istnieć. Innymi słowy, przed sądem żądać można jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoje racje odnośnie do przedmiotu objętego zaskarżoną decyzją, nie można natomiast podnosić czegoś, o czym organ rentowy nie decydował (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012 r., I UK 310/11, LEX nr 1215418).

Podkreślić w tym miejscu również należy, że jakkolwiek treść rozstrzygnięcia skarżonej decyzji nie odnosiła się wprost do odmowy zwrotu wnioskodawcy konkretnej kwoty pieniężnej, to jednak biorąc pod uwagę treść jej uzasadnienia nie ulega wątpliwości, co do jakiej kwestii organ rentowy zajął stanowisko, jak i to, że wnioskodawcy nie zwrócono żadnej kwoty pieniężnej, a nadto, że organ rentowy odmówił zwrotu kwoty 5 021,82 zł z uwagi na okoliczność, iż prawo do zwrotu nadpłaty uległo przedawnieniu. W ocenie Sądu skarżona decyzja zawiera jednak wszystkie przewidziane prawem elementy, a zatem może zostać poddana kontroli. Uzasadnienie faktyczne i prawne stanowi bowiem integralną część decyzji i jego zadaniem jest wyjaśnienie rozstrzygnięcia, zarówno stronie, jak i sądowi kontrolującemu zgodność z prawem rozstrzygnięcia organu. Co również istotne, organ rentowy zajął stanowisko wobec całego materiału oraz uzasadnił jasno i należyście swoje zdanie, a w szczególności uzasadnił, na jakiej podstawie uznał pewne fakty za prawdziwe i jakie wywiódł z nich skutki prawne.

Zgodnie z art. 24 ust. 6a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 roku (tj. Dz. U. z 2019 r., poz.300), nienależnie opłacone składki podlegają z urzędu zaliczeniu przez Zakład na poczet zaległych lub bieżących składek, a w razie ich braku - na poczet przyszłych składek, chyba że płatnik składek złoży wniosek o zwrot, z zastrzeżeniem ust. 6c, 8 i 8d.

Podkreślić w tym miejscu należy, że stosunek ubezpieczenia społecznego jest szczególnym zobowiązaniem o charakterze publicznoprawnym, który łączy zasadniczo trzy podmioty: ubezpieczyciela (ZUS), ubezpieczonego oraz płatnika. Do stosunku ubezpieczenia społecznego znajdują zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi inaczej - art. 123. W przypadkach wyraźnie w ustawie wskazanych stosuje się także przepisy Kodeksu cywilnego, co uzasadnia pogląd o autonomii prawa ubezpieczeń społecznych wobec prawa cywilnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 301). Ponadto, w orzecznictwie nie jest kwestionowany pogląd, że wszelkie należności wpłacone przez płatnika tytułem składek na ubezpieczenia społeczne na konto płatnika, pozostają należnościami składkowymi ze stosunku ubezpieczenia społecznego niezależnie od tego, czy zostały uiszczone w zawyżonej wysokości lub bez ważnego tytułu. Nie nabywają one charakteru świadczeń nienależnych w rozumieniu art. 410 k.c. także dlatego, że należności składkowe podlegają na wniosek płatników zwrotowi w trybie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2008 r., II UK 71/08, OSNP 2010 nr 7-8, poz. 104, z dnia 24 stycznia 2013 r., V CSK 63/12, LEX nr 1293850). Tak więc nienależnie opłacona przez płatnika składka stanowi instytucję prawa ubezpieczeń społecznych. Zasady postępowania w razie opłacenia nienależnych składek zostały jasno określone w art. 24 ust. 6a-7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a podstawowym sposobem postępowania w przypadku nienależnie opłaconych składek jest więc zaliczenie ich na poczet innych należności składkowych płatnika, a dopiero na wniosek płatnika organ rentowy stosuje alternatywny sposób rozliczenia płatnika tj. zwrot kwoty nienależnie opłaconych składek.

W niniejszej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił, że na koncie Z. G. figuruje nadpłata w wysokości 15 503,29 zł i zawiadomieniem z dnia 2 sierpnia 2017 r. poinformował go o tym fakcie. Uznając zaś za zasadny wniosek Z. G. o zwrot nadpłaconych składek, Zakład Ubezpieczeń Społecznych podjął kroki celem zwrócenia wnioskodawcy kwoty 10 481,47 zł (która to kwota ostatecznie nie została jednak podjęta przez wnioskodawcę, a po zwrocie została ponownie zaksięgowana na koncie płatnika) uznając, że prawo do żądania zwrotu kwoty 5 021,82 zł uległo przedawnieniu.

W ocenie Sądu biorąc jednak pod uwagę ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny oraz regulacje prawne odnoszące się do zwrotu nadpłaconych składek zasadnym było zobowiązanie organu rentowego do zwrotu wnioskodawcy nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w łącznej kwocie 15.503,29 zł. Nie sposób bowiem podzielić twierdzeń organu rentowego, jakoby prawo wnioskodawcy do żądania zwrotu kwoty 5 021,82 zł uległo przedawnieniu.

Stosownie do treści art. 24 ust. 6g ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nienależnie opłacone składki ulegają przedawnieniu po upływie 5-ciu lat, licząc od dnia: 1) otrzymania zawiadomienia, o którym mowa w ust. 6b; 2) opłacenia składek w przypadku braku zawiadomienia, o którym mowa w ust. 6b. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma obowiązek - zgodnie z art. 24 ust. 6b ustawy systemowej - zawiadomić płatnika składek o kwocie nienależnie opłaconych składek, które zgodnie z ust. 6a mogą być zwrócone, chyba że nie przekraczają wysokości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym.

Powyższe, w ocenie Sądu, oznacza, że ZUS jest zwolniony z obowiązku zawiadamiania płatnika o kwocie nienależnie opłaconych składek tylko wówczas, gdy składki te nie przekraczają wysokości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym. Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy, zważyć należy, że w rozpatrywanej sprawie ZUS nie był zwolniony z obowiązku zawiadomienia wnioskodawcy, jako płatnika składek, o wysokości nienależnie opłaconych składek. Wobec powyższego, bieg terminu przedawnienia rozpoczął się - nie z dniem nienależnego opłacenia przez wnioskodawcę składek, ale dopiero z dniem zawiadomienia go przez ZUS o wysokości nienależnie opłaconych składek, co nastąpiło w dniu 7 sierpnia 2017 r.

Bez wątpienia zatem zgłoszone przez skarżącego w dniu 2 października 2017 r. żądanie zwrotu nienależnie opłaconych przez niego składek od kwietnia 2017 r., nie uległo przedawnieniu. Płatnik składek może bowiem złożyć wniosek o ich zwrot dopiero po stwierdzeniu, że składki zostały nienależnie opłacone, co wynika z treści art. 24 ust. 6c ustawy systemowej. Powyższe zostało stwierdzone po raz pierwszy przez organ rentowy dopiero w piśmie z dnia 2 sierpnia 2017 r.

W ocenie Sądu, w stosunku do wnioskodawcy nie jest możliwym zastosowanie regulacji zawartej w treści art.24 ust.6g pkt 2 ww. ustawy, w sytuacji gdy otrzymał od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stosowne zawiadomienie.

Podkreślić w tym miejscu należy, że wskazana problematyka była przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 8 września 2015 r. (sygn. akt I UK 405/14, [legalis nr 1337367](#)) stwierdził, że w sytuacji wydania przez organ rentowy zawiadomienia, o którym mowa w art. 24 ust. 6g pkt 1 ww. ustawy nie ma zastosowania art. 24 ust. 6g pkt 2 tej ustawy, bowiem ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw określono wyraźnie termin początkowy biegu terminu przedawnienia nienależnie opłaconych składek, przyjmując, że będzie to albo data otrzymania od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zawiadomienia o kwocie nienależnie opłaconych składek (art. 24 ust. 6g pkt 1ww. ustawy), albo - w razie braku takowego zawiadomienia - dzień opłacenia składek (art. 24 ust. 6g pkt 2 ww. ustawy).

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku zobowiązując Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. do zwrotu Z. G. nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w łącznej kwocie 15.503,29 zł.

Sąd przekazał wniosek Z. G. o wypłatę odsetek od nienależnie opłacanych składek w łącznej kwocie 15.503,29 zł do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. celem wydania decyzji z uwagi na czasową niedopuszczalność drogi sądowej, albowiem organ rentowy w tym zakresie nie zajął stanowiska w zaskarżonej. Należy zauważyć, iż tak sprecyzowane roszczenie, jak w przedmiotowej sprawie nie było przedmiotem rozpoznania organu rentowego w zaskarżonej decyzji. Zgodnie z dyspozycją art. 476 § 2 kpc w związku z art. 2 kpc przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych dotyczących ubezpieczenia społecznego i kategorii spraw wymienionych w pkt 1-5 § 2 art. 476 kpc. Na obecnym etapie postępowania, wobec braku decyzji organu rentowego w zakresie roszczenia wnioskodawcy, zachodzi czasowa niedopuszczalność drogi sądowej, a właściwym do rozpoznania roszczeń pozostaje Zakład Ubezpieczeń Społecznych, od decyzji którego będzie przysługiwać skarżącemu prawo wniesienia odwołania do Sądu zgodnie z powołanymi przepisami.

Z uwagi na powyższe tj. na czasową niedopuszczalność drogi sądowej Sąd, na podstawie art.464§1 k.p.c. orzekł jak w pkt 2 sentencji wyroku.

z/odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. ZUS, wypożyczając akta ZUS

29.08.2019r.